

Čís. 5022.

Zásadně dlužno do pozůstalostního inventáře pojati podíl zůstavitelův na veřejné obchodní společnosti podle skutečného jmění společnosti, leč že by společenská smlouva věc jinak upravovala.

(Rozh. ze dne 6. května 1925, R I 352 25.)

Pozůstalostní soud nařídil k návrhu nepominutelného dědice (jeho otcovského opatrovníka) dědicům po veřejném společníku, zemřelém dne 17. srpna 1923, by předložili soudu poslední roční bilanci společnosti před úmrtím zůstavitele, zamítl však návrh, by dědicové byli vyzváni též k předložení bilance k 1. lednu 1924 a uvedl v tomto směru v d ů v o d e c h: V příčině nároků pozůstalosti proti veřejné společnosti na vyplacení podílu zůstavitele na firemním jmění, rozhodna jest v první řadě smlouva společenská. Podle §u 15 této smlouvy mají dědicové zemřelého společníka vůči společnosti pouze nárok na kapitálový vklad, který vykazuje poslední roční bilance, předcházející úmrtí společníka, a dle §u 21 nemají dědicové v žádném případě nároku na vyšetření skutečné ceny společenského jmění v době úmrtí společníka, nýbrž musí se spokojiti s odbytným, v §u 15 určeným, důsledkem čehož lze soudu pozůstalostnímu zkoumati, zda ocenění podílu zůstavitele na jmění společenském odpovídá řádně, formálně správně zřízené poslední bilanci před úmrtím zůstavitele. R e k u r s n í s o u d napadené usnesení potvrdil.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D u v o d y:

Dovolací rekurs čelí proti napadenému usnesení, pokud jím bylo potvrzeno usnesení pozůstalostního soudu, nevyhovující stěžovatelu návrhu, by dědicové byli vyzváni k předložení bilance k prvnímu lednu 1924 a prohlašující, že pro výpočet povinného dílu nezletilého Josefa N-a jsou směrodatnými omezující ustanovení společenské smlouvy ze dne 23. ledna 1897, a pokud samo vyslovuje, že musí býti ponecháno znalcum, by rozhodli, čeho jim třeba k nálezu i k posudku, pak že toho času jest předčasným zabývat se řádným oceněním dle §u 784 obč. zák., poněvadž v nynějším období jde jen o podíl zůstavitele Emanuela R-a na obchodní společnosti, nikoli o výměru a výpočet povinného podílu. Leč napadené usnesení hoví v podstatě stavu věci i zákonu až na právní názor, že při inventarisaci společenského podílu zůstavitele netřeba prozatím bráti zřetel k povinnému podílu nezletilého Josefa N-a, s kterýmžto názorem v této všeobecnosti nelze souhlasiti. Usnesením pozůstalostního soudu ze dne 5. listopadu 1923 a ze dne 7. ledna 1924 bylo nařízeno sepsání inventáře jen se zřetelem na nezletilého vnuka zůstavitele Josefa N-a (§ 92 odstavec druhý nesp. pat.). Účelem inventáře jest tedy sepsání a ocenění pozůstalostního jmění dle zásad §u 784 obč.

zák. a to všeho jmění, tedy i podílu zůstavitelova na obchodní společnosti pod firmou F. R. Kdyby při sepsání inventáře neměl býti již nyní vzat zřetel k nezletilému nepominutelnému dědici a mělo se postupovati dle §u 106 nesp. říz., neměl by po případě inventář vůbec významu. Bylo by tedy zásadně co do podílu zůstavitelova na společenském jmění zříditi likvidační bilanci, t. j. bilanci podle skutečného majetku společnosti a nestačilo by, by byl pojat do inventáře podíl společníka ve společnosti, jak se jeví na jeho kapitálovém kontě, neboť uzávěrka kapitálového konta není než výpočtem dle obchodních knih, oč se jmění společnickovo tu kterou dobu účastenstvím jeho ve společnosti zvětšilo nebo zmenšilo (čl. 106 obch. zák.) a nevyjadřuje vždycky pravého stavu podle skutečného stavu společnosti. Má-li tedy inventář odpovídati §u 97 nesp. říz., nutno pojati do něho podíl společníka dle pravého stavu podílu t. j. podle skutečného jmění společnosti. To plyne též z ustanovení čl. 130 obch. zák., dle něhož jest určiti podíl společníka z veřejné společnosti vypadnuvšího podle skutečného majetku společnosti v době vypadnutí společníka. Leč v tomto případě padá na váhu společenská smlouva, obsahující v §u 15 ustanovení, že dědicové zemřelého společníka mají nárok jen na kapitálový vklad, jak se jeví dle poslední bilance předcházející úmrtí společnickovu a v §u 21, dle něhož dědic společníka za trvání společnosti zemřelého nemá v žádném případě nárok na vyšetření společenského jmění v době úmrtí společníka, nýbrž musí se spokojiti odbytným, stanoveným v §u 15. Toto smluvní ustanovení působí proti všem dědicům bez rozdílu. Je-li společenská smlouva zdrojem určitých práv a závazků společnickových, přecházejí také jen tato práva a závazky na dědice. Účast kteréhokoli společníka na společenském podniku byla smlouvou podmíněna mimo jiné také tím, že omezí své dědice jen na kapitálový vklad dle poslední bilance, jinými slovy, společník vzdal se smlouvou již předem ve prospěch společnosti svého nároku na onu část společenského jmění, jež hodnotou svou po případě by převyšovala kapitálový vklad dle poslední bilance, předcházející jeho úmrtí. Proto také ani dědicové, vstupující v práva a závazky zůstavitelovy, nemohou míti více práv, než měl zůstavitel pokud se týče jsou podrobeni závazkům, jež na se vzal zůstavitel (§§ 531 a 547 obč. zák.). Ustanovení §§ 15 a 21 smlouvy není tedy pořízením pro případ smrti, nýbrž smluvním závazkem společníků mezi sebou. Proto také zůstavitel v prvním odstavci závěti zcela v souhlasu se společenskou smlouvou vymezuje, že jeho pozůstalost tvoří mimo jiné společenský vklad, t. j. onen obnos, který vykáže poslední bilance firmy R., jím schválená. Dle společenské smlouvy jest tedy zařaditi do inventáře podíl zůstavitelův na společenském jmění jen tímto obnosem a bude se znalcům omeziti jen na zjištění správnosti bilance, pakli ovšem nebyla zůstavitelem schválena, neb v opačném případě odpadla by vůbec potřeba znaleckého posudku. Tomuto názoru není na závalu ustanovení §u 97 nesp. říz., neboť v den úmrtí zůstavitelova nebyl ve smyslu společenské smlouvy jeho podíl na společenském jmění větší, než jak vykazuje poslední bilance. Z toho, co bylo uvedeno plyne, že jest lhostejno, že součástí společenského jmění jsou velkostatky a pivovar, neboť i tyto nemovitosti sdílejí osud ostatního společenského jmění.